

مبانی جرم‌شناسی حقوق شهروندی در قانون مجازات اسلامی

محدثه توکلی

فارغ‌التحصیل کارشناسی حقوق موسسه آموزش عالی زند شیراز

چکیده

حقوق شهروندی یکی از اصول مهم در رسیدن به تضمینات دادرسی عادلانه در یک سیستم قضایی است. در قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۵ مباحث و مطالبی وجود دارد که از رویکرد جرم‌شناسی بسیار حائز اهمیت است اما در عمل باید ببینیم قانون‌گذار چگونه تعهد خویش را در جهت ایفای این مقوله به منصفانه ظهور می‌رساند و تضمینات لازم را چگونه به سرانجام می‌رساند. رویکرد صحیح به قانون مجازات اسلامی بسیار حائز اهمیت است و اینکه برای اجرای هر ماده‌ای از قانون جزایی ماهوی، ناگزیر از اجرای ده‌ها ماده از قانون آیین دادرسی کیفری هستیم. صحیح آن است که محاکمه را نه یک تهدید بلکه یک فرصتی دوسویه برای طرفین دعوی دانسته که به‌موجب آن، از یک‌طرف، حسب مورد جامعه و شاکی خصوصی، دلایل خود را به متهم ارائه و تفهیم کرده و از طرف دیگر، متهم در برابر دلایل مزبور با تمهید امکانات دفاعی لازم، به‌ویژه دسترسی به پرونده و برخورداری از معاضدت وکیل دادگستری، از خود دفاع لازم را به عمل آورد. از نگاهی دیگر حقوق شهروندی رابطه‌ای دوسویه است که در پرتو آن شهروندان از یک‌سو دارای حق‌های سیاسی، اجتماعی هستند و از سوی دیگر، تکلیف‌هایی را در برابر دولت بر عهده دارند. حقوق شهروندی در گستره قضایی جلوه‌های متعددی دارد که یکی از آن‌ها مبانی جرم‌شناسی حقوق شهروندی در قانون مجازات اسلامی است. در این مقاله بر آن هستیم که جایگاه حقوق شهروندی را در قانون مجازات اسلامی بیان کنیم و درک صحیح را از این مقوله به دست بیاوریم.

واژه‌های کلیدی: حقوق شهروندی، جرم‌انگاری، قانون مجازات اسلامی، آیین دادرسی کیفری

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۷، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۰، صفحات ۲۴۱-۲۳۵